

Ugyanez a kénytelen visszakanyarodás érezhető az első szerelem történetében, amikor az élmények burkait fejtegetve, ruhák (pepita öltöny és fehér panamaing!), illetve érzések mögött nem marad semmi. A reflexiók végtelen sorozataiban megfoghatatlanná válnak a személyek, a megfigyelés pornográfiába torkollik, mert megszünteti a szereplők identitását, akik azon igyekezetükben, hogy kilétük lényegét megragadják, tükörképekké és visszfényekké halványulnak.

Egyéni és egész, érzelmi és transzcendens közti ellentét nem oldódhat fel, de nem is telítődhet feszültséggel az *Évkönyv*ben. Az ellentétek magukba záródnak, és még fájdalmat vagy megrendülést se ébresztenek. Éppen az igazi személyesség hiányának tulajdonítható, hogy ez a gyönyörűen megírt könyv csalódást kelt.

Kereve a helyet, ahol reflexiók és elemzések egyetlen pont körül valóban összesűrűsödnek, egy naplószzerű precíz visszaemlékezés ölik fel a kisfiúról, ki az elbeszélő valamikor volt, aki megtudva származásának titkát, a tükörbe néz: „Azóta nézem, ki vagyok én. Azóta gondolkodom, hogy mit állíthatok másokról és önmagamról. Ha tükörbe nézek, akkor nem magamat látom azóta, hanem aki valakit néz a tükörben.” (86. o.) A válasz képtelensége természetesen nem vonja kétségbe a kérdés jogosságát. (*Szépirodalmi*)

Király Edit

Minorita iskoladramák

18. századi, népszerű irodalmunk képzeletbeli könyvespolcáról mindezidáig hiányoztak a magyar nyelvű drámairodalom forrásai, a drámaszövegek. Aszázadforduló idején megjelent szövegkiadások, antológiák közöltek ugyan a gazdag termésből egyet-egyvet, de az anyag mennyiségét és jelentőségét nem tudták érzékeltetni, s így az irodalomtörténészek és a nagyközönség is megmaradt abban a hitben, hogy 18. századi drámairodalomunk csak vékonyan csordogáló erecske volt költészetünk és szépprózánk bőséges paktyája mellett. Ezt a vélekedést cáfolja meg az a csaknem ezeroldalas, szép kiállítású kötet, amely egy nagyszabású munka első hírmondójaként, a ma ismert több mint száz magyar nyelvű iskoladramaszövegből közöl húszat, a minorita rend iskoláiból.

Ahogy a bevezetőből megtudjuk, Szent Ferenc követői gyakran és szívesen éltek a színjátszással mint a nevelés egyik leghatékonyabb eszközével, s ez a húsz darab (33 latin nyelvű drámaszöveg mellett) csak töredéke annak a nagyszámú iskoladramának, ami a rend iskoláiban tartott kb. 110.

előadásra színrre kerülhetett. Különösen két városban, Kézdivásárhelyen és Miskolcon volt élő a színjátékhagyomány, 19 mű kézírata ezekből a városokból került elő. Nyomtatásban mindössze egyetlen dráma jelent meg saját korában, Juhász Máté nyírbátori, nagyenyedi tanár „Krisztusnak érettünk való kínszenvedéséről és némely példairól...” szóló, szép lírai betétekkel átszőtt passiójátéka. Egy másik nagypénteki játékot is találunk a kötetben, Bene Demeternek a csáksomlyói passióhoz nagyon hasonló, az evangélium szövegét allegorikus szereplőkkel, égi tanácskozással, ördögjelentekkel kibővítő érdekes „actio”-ját. Az őszinte hit, a naiv, népi vallásosság szép példái a kötet misztériumjátékai, 6- és újszövetségi történeteket, példabeszédeket dramatisáló darabjai is (Ábrahám áldozata, A dúsgazdag és a szegény Lázár, A tékozló fiú). A legrégebbi ránk maradt szöveg moralitás: a hit, a remény és a szeretet megszemélyesített figurái küzdenek benne Krisztus segítségével az Emberért, aki a bűnök fogságában él. Az ifjúság elé példaként állított tiszta élet, hűség és elkötelezettség útmutatói a szentekről és mártirokról (pl. a Trajanus császár alatt családjával együtt kivégzett, kalandos életű Szent Eustachiusról) szóló prózai darabok. A Szent István-dráma emellett a magyar nemzeti érzést is erősítette.

A profán darabok mögött is ott a nevelési szándék, a satírák az úrhatnámiságot, kapzsiságot, a részegeskedést teszik nevetségessé, a tragédiák a nagy szenvedélyektől óvnak. Például a hatalomvágytól (Az Iszonyán kegyetlenkedő Karakalla és az igazságot meghaló Papinianus), a bosszútól (A rendetlen szeretet bosszúja), vagy az elvakult szerelemtől. Ahogy Kertso Cyrják, ez utóbbi darab szerzője írja: „Tanulmányok Iffiak, Szűzek, ne hogy világi, tündér szeretettől meg tsalattattván, Leonina keserves példájára jussatok, ki attol meg vakfittatván elsőbben Atyját, ez után jegyesét halhatatlan kegyetlenséggel e' világbol ki költöztette, végtére nem irtozván maga magának Hohéra lenni, kegyetlenül a vak szeretetért magát vesztette.” A véres tragédia borzalmaiktól vidám közjátékok oldják fel, elszórakoztatva a mai olvasót is. De nemcsak olvasni lehet ezeket a szép, izes magyar drámákat, hanem előadni is. Ha feléled az iskolai színjátszás hasznos, közösséget teremtő, összetartó szokása, újra színpadra kerülhetnek a régi iskoladramák, hírt adva a közönségnek és a diák-színjátszóknak egy két évszázada letűnt világ izléséről, nyelvéről, hitéről.

A lehetőség már megvan rá: bármikor leemelhető a könyvespolcra a „Minorita iskoladramák” Kilián István szerkesztette, sokszínű, érdekes kötetete. (*Akadémiai*)

Pintér Márta Zsuzsanna